

برازش مدل صلاحیت‌های حرفه‌ای هانتلی در بین آموزگاران استان اصفهان

عباس بابائی دارانی

دانشجوی دکتری گروه مدیریت آموزشی، واحد خرم آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، خرم آباد، لرستان، ایران (نویسنده مسئول)
a.babae_1345@yahoo.com

مهری دارایی

استادیار گروه مدیریت آموزشی، واحد خرم آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، خرم آباد، لرستان، ایران.

سعید فرحبخش

استاد گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه لرستان، لرستان، ایران.

چکیده

مقدمه و هدف پژوهش: یکی از مسائلی که در سال‌های اخیر به آن پرداخته شده است وجود مدلی برای تعیین و ارزیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان می‌باشد که در کشورهای توسعه یافته توجه بیشتری به این امر شده و توانسته‌اند مدل‌های مورد نظر سیستم آموزشی خود را تهیه و تدوین نمایند. در کشور ما نیز این امر در چند سال اخیر مورد توجه قرار گرفته است و کارهای زیربنایی آن نیز تا حدودی انجام شده است. یکی از دغدغه‌های موجود در آموزش و پرورش کشور ما نبود مدل مناسب برای صلاحیت‌های حرفه‌ای و عمومی آموزگاران می‌باشد. متأسفانه چنین مدلی در کشور وجود ندارد و معلمان مبنای استاندارد خاصی برای بهبود مهارت‌های خود ندارند. نگارنده به عنوان یک معلم در سیستم آموزشی کشور این دغدغه را نه تنها خود بلکه از سوی بسیاری از معلمان و دلسوزان سیستم آموزشی کشور احساس کرده و در این تحقیق سعی بر ارائه مدل مناسب در این زمینه دارد.

روش پژوهش: تحقیق حاضر براساس هدف کاربردی و به لحاظ روش پیمایشی است. جامعه آماری شامل همه آموزگاران شاغل در سال تحصیلی ۹۶-۹۷ در استان اصفهان می‌باشد که به ۵ قسمت تقسیم گردید و از بین آنها دو قسمت انتخاب شدند. حجم نمونه با استفاده از فرمول تعیین حجم نمونه کوکران ۳۴۵ نفر برآورد شد. نمونه‌ها نیز به روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب گردیدند. ابتدا صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان براساس بررسی ادبیات و پیشینه تحقیق شناسایی و تعیین شدند. حدوداً ۹۰ شاخص در قالب پرسشنامه در اختیار خبرگان قرار گرفت. بعد از بررسی روایی صوری و محتوایی با استفاده از نظر کارشناسان مولفه‌ها و شاخص‌های هر مولفه تعیین شدند، پرسشنامه نهایی شامل ۳ متغیر (مولفه اصلی مدل) و ۸۰ گویه براساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت و مبتنی بر این مدل نهایی تدوین گردید.

یافته‌ها: ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۸۴۲ بدست آمد که بیانگر هماهنگی درونی گویه‌ها و تأیید پایایی پرسشنامه بود. جهت بررسی برازش مدل از روش حداقل مربعات جزئی با استفاده از نرم‌افزار PLS استفاده شد. نتایج نشان داد مدل کلی تحقیق از برازش مناسب برخوردار است و مدل صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران استان اصفهان از برازش مناسب برخوردار است. هم‌چنین در مدل ساختاری، بارهای عاملی و مقادیر t معناداری نشان می‌دهد که عمل حرفه‌ای با بار ۰/۴۶۳ بیشترین نقش را در صلاحیت حرفه‌ای آموزگاران دارد. تعهد حرفه‌ای با بار عاملی ۰/۳۳۵ در جایگاه دوم اهمیت قرار دارد و دانش حرفه‌ای با بار عاملی ۰/۳۲۱ در جایگاه سوم اهمیت قرار گرفته است. **نتیجه‌گیری:** در فرضیه‌ی "دانش حرفه‌ای به عنوان یکی از مؤلفه‌های صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران استان اصفهان از اعتبار بالایی برخوردار است." در فرضیه‌ی "عمل حرفه‌ای به عنوان یکی از مؤلفه‌های صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران استان اصفهان از اعتبار بالایی برخوردار است."

واژگان کلیدی: تعهد حرفه‌ای، دانش حرفه‌ای، صلاحیت حرفه‌ای آموزگاران، عمل حرفه‌ای، مدل هانتلی.

مقدمه

شایستگی‌های حرفه‌ای وابسته است. نتایج تحقیقات مختلف نیز بیانگر این است که شایستگی‌های حرفه‌ای، نقش اساسی در کارآمدی معلمان دارند؛ با این وجود، یافته‌های بعضی از مطالعات داخلی حاکی از آن است که در بسیاری از موارد، اساتید و معلمان واجد شایستگی‌های لازم و مناسب نیستند. برای ارزیابی و بهبود شایستگی‌های حرفه‌ای، ابتدا باید این شایستگی‌ها را شناسایی کرد و سپس به بررسی ارتباط آنها با مدیریت فرهنگی پرداخت.

همچنین، حرفه‌ای شدن معلمان بر جنبه‌های تکنیکی و حرفه‌ای تدریس و ارتقاء موقعیت اجتماعی حرفه معلمی متمرکز است. حرفه‌ای شدن فرآیندی است که به وسیله آن انجام یک حرفه یا شغل مستلزم داشتن مهارت‌های ویژه‌ای می‌شود. معلم حرفه‌ای باید درک عمیق‌تری از دانش محتوایی، رشد کودک، سبک‌های یادگیری، راهبرهای تدریس و مجموعه‌ای جدید از ارزش‌ها همراه با احترام به تفاوت‌های فردی، همکاری با همکاران و گرفتن بازخورد مداوم از تدریس و قابلیت هدایت و تغییر و ارتباط مؤثر داشته باشد. رویکردهای جدید در تربیت و آموزش مداوم معلمان، براساس توسعه مفهوم رویکرد سیستمی به آموزش، در نظر گرفتن تدریس به عنوان فعالیت حرفه‌ای و سیاست‌های حمایت‌کننده توسعه حرفه‌ای به وجود آمده و آموزش نیاز مداوم زندگی حرفه‌ای معلمان شده است (وایلان، ۲۰۰۷).

نداشتن سیاست‌های اصولی برای حفظ، نگهداری و ارتقای کیفی و شغلی نیروی انسانی از جمله معلمان در آموزش و پرورش، گزینش و جذب نیروهای با بنیه علمی و تخصصی ضعیف، بی‌علاقه و حتی در مواردی نامناسب از طریق سرباز معلم، حق‌التدریس و...، ضعف معلمان در مهارت‌های حرفه‌ای و روش‌های نوین تدریس، پایین بودن سطح علمی و حرفه‌ای در مدیریت و رهبری کلاس درس، عدم برخورداری از آموزش مداوم و نبود زمینه مناسب برای یادگیری مداوم و تبادل اطلاعات و تجربیات با همکاران و مقاومت در مقابل روش‌های نوین آموزشی ناشی از برخورداری

عصر حاضر با چالش‌های پیچیده و بسیار در جامعه، نحوه انجام کار، برقراری ارتباط با دیگران و نحوه یادگیری ما را تحت تأثیر قرار داده است عامل اصلی و تازه در این تغییرات افزایش نقش بنیادی اطلاعات و دانش است جامعه اطلاعاتی، جامعه دانش و جامعه یادگیری اصطلاحاتی برای معرفی این دوره هستند. در پیوند بین جامعه و دانش، یادگیری عامل اصلی است. با وجود اهمیت تولید و توزیع دانش، دانش در جریان انتقال، تاریخ انقضایی دارد که بر توسعه حرفه‌ای و تمرین معلمی تأثیرگذار است. تغییرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه نه تنها بر دنیای اطراف معلم تأثیر می‌گذارد، بلکه باعث تغییر دانش آموزان، معلم و ابزارها و وسایل مورد استفاده برای تدریس می‌شود. در زمان حاضر، معلمان باید دانش خود را در مورد تغییرات مداوم در فرایند یاددهی یادگیری دوباره خلق کنند (وایلان، ۲۰۰۷).

از طرفی، تغییرات عمیق در ساختار، برنامه‌ی درسی و جمعیت دانش‌آموزی، در هویت حرفه‌ای معلمان بحران به وجود آورده است. نبود صلاحیت‌های مرتبط برای برخورد با این موقعیت جدید باعث شده که بسیاری از معلمان هویت حرفه‌ای خود را در تنگنا ببینند، بنابراین هویت حرفه‌ای معلمان نیاز مبرم به بازسازی مجدد دارد (مورنو، ۲۰۰۷).

از آنجا که معلمان در گسترش آموزش و پرورش نقش کلیدی دارند. مهم‌ترین عامل کیفیت کنش و واکنش‌هایی است که میان معلمان و دانش‌آموزان اتفاق می‌افتد. عناصر این تعامل، دانش، مهارت و حساسیت معلم از یک سو و انتظارات یادگیری، وضعیت اقتصادی و اجتماعی و ویژگی فرهنگی یادگیرندگان از سوی دیگر هستند که موفقیت یا شکست آموزش و پرورش را تعیین می‌کنند. بنابراین به کار گماردن تواناترین و شایسته‌ترین افراد برای حرفه معلمی حیاتی‌ترین مسأله است (روؤف، ۱۳۷۹).

موفقیت هر نظام آموزشی در درجه اول به میزان معلمان آن نظام و موفقیت معلمان نیز به برخورداری از

توجه قرار گرفته است و کارهای زیربنایی آن نیز تا حدودی انجام شده است.

با توجه به پیشرفت‌های علمی و تکنیکی در بخش آموزش و تغییراتی که در روند آموزش در همه کشورها انجام شده است لازم است شیوه‌های آموزش و استانداردهای آن در کشور ما نیز بازنگری و اصلاح شود. یکی از دغدغه‌های موجود در آموزش و پرورش کشور ما نبود مدل مناسب برای صلاحیت‌های حرفه‌ای و عمومی آموزگاران می‌باشد. متأسفانه چنین مدلی در کشور وجود ندارد و معلمان مبنای استاندارد خاصی برای بهبود مهارت‌های خود ندارند. نگارنده به عنوان یک معلم در سیستم آموزشی کشور این دغدغه را نه تنها خود بلکه از سوی بسیاری از معلمان و دلسوزان سیستم آموزشی کشور احساس کرده و در این تحقیق سعی بر ارائه مدل مناسب در این زمینه دارد. لذا، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر استقرار نظام سنجش صلاحیت‌های عمومی، تخصصی و حرفه‌ای، تعیین ملاک‌های ارزیابی و استقرار نظام پرداخت‌ها و براساس نظام معیار اسلامی، نظام رتبه‌بندی علمی و تربیتی آموزگاران و تقویت انگیزه‌ی ارتقای شغلی در آنان براساس تخصص، شایستگی‌ها و عملکرد رقابتی تأکید شده است. بدین معنا که برای ارتقای شأن معلم در نظام اجرایی کشور و توسعه و پیشرفت همه جانبه‌ی جمهوری اسلامی ایران، به خصوص نقش آن در تعلیم و تربیت اسلامی، اقتضا دارد در یک نظام شایسته سالاری، مبتنی بر ارزیابی‌های کاربردی و رقابتی، معلم مورد آزمون واقع شود و متناسب با توانمندی‌های تخصصی و حرفه‌ای و شایستگی‌های فردی و اجتماعی در رتبه‌ای مناسب قرار گیرد.

در تحقیق حاضر با توجه به کل‌گرایی مدل هانتلی (۲۰۰۸)، در ارزیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران از این مدل استفاده می‌شود. مدل هانتلی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان را به صورتی جامع و کامل بیان نکرده است اما ابعاد کلی آن به موضوع اشراف دارد و مولفه‌های مربوط به هر بعد کامل نیستند و از جامعیت لازم برخوردار

نبودن از آموزش‌های لازم (صافی، ۱۳۸۵) از جمله آسیب‌ها و موانع بازدارنده در ارتباط با انتخاب و جذب معلم، منزلت، جایگاه و مسئولیت‌های معلم، حفظ و نگهداری، ارتقا و رفاه معلم، سطح تخصصی و حرفه‌ای معلم و تربیت ضمن خدمت می‌باشد.

صاحب نظران تعلیم و تربیت درباره مفهوم صلاحیت و مهارت‌های حرفه‌ای آموزگاران، که از اواسط قرن بیستم در نظام‌های آموزشی پدیدار شده است، نظریات مختلفی بیان کرده‌اند. هایرمن و بومهان (۲۰۰۵) به مؤلفه‌هایی اشاره کرده‌اند و ویلگاس و ریمرس (۲۰۰۷) نیز نقش مهارت‌های حرفه‌ای معلم را در تغییر در نظام آموزشی بسیار ضروری دانسته و در این رابطه به مؤلفه‌های "روش‌های جدید تدریس، تکنولوژی آموزشی و ارزشیابی" پرداخته‌اند. مهرمحمدی (۱۳۷۹) به توانایی‌های مربوط به روش‌های تدریس و ارزشیابی و استفاده کردن معلم از ارزشیابی تکنولوژی آموزشی اعتقاد دارد.

منظور مرعشی (۱۳۷۷)، از این مهارت‌ها آگاهی معلمان از روش‌های تدریس سازماندهی و اداره کلاس، مشاوره و راهنمایی و ارزشیابی دانش‌آموزان است. هم‌چنین، ملکی به مهارت‌ها و توانایی‌های عملی معلم در فرایند یادگیری مانند مهارت در تهیه طرح، اجرای روش‌های نوین تدریس، طراحی آموزشی و شعبانی، نوروزی و آقازاده (۱۳۸۶) نیز به آشنایی معلمان و ارزشیابی به عنوان مؤلفه‌های مهارت‌های حرفه‌ای معلمان اعتقاد دارند. لذا، با بررسی نظریه‌های مختلف صاحب‌نظران ترکیبی از نظریات مختلف اتخاذ شده است اما نکته‌ی حائز اهمیت این است که این مفاهیم با مفهوم معلم اثربخش مرتبط‌اند (مهرمحمدی، ۱۳۷۹).

یکی از مسائلی که در سال‌های اخیر به آن پرداخته شده است وجود مکانیزم یا مدلی برای تعیین و ارزیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان می‌باشد که در کشورهای توسعه یافته توجه بیشتری به این امر شده و توانسته‌اند مدل‌های مورد نظر سیستم آموزشی خود را تهیه و تدوین نمایند. در کشور ما نیز این امر در چند سال اخیر مورد

نیستند. بنابراین در این تحقیق با استفاده از نظر خبرگان، تلاش می‌شود تا مولفه‌ها و شاخص‌های هر بعد به صورت جامع‌تری بررسی و شناسایی شوند. از طرف دیگر با توجه به این که محقق در استان اصفهان مشغول به تدریس می‌باشد و در خصوص وضعیت این استان اشراف بیشتری دارد؛ لذا قصد محقق بررسی موضوع در این استان است. در این تحقیق با توجه به کاستی‌های موجود در این زمینه و احساس ضرورتی که برای تدوین چنین الگویی احساس می‌شود، سعی گردید با شناسایی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان از طریق مصاحبه با افراد متخصص و خبره این حوزه، مدلی برای صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان تدوین و ارائه گردد.

پیشینه تحقیق

سبحانی‌نژاد و تزدان (۱۳۹۴)، در تحقیقی با عنوان «تبیین چارچوب صلاحیت‌های حرفه‌ای مربیان و استادکاران آموزش فنی و حرفه‌ای»، انجام دادند. نتایج نشان داد؛ صلاحیت‌های حرفه‌ای مربیان و استادکاران آموزش فنی و حرفه‌ای را می‌توان در سه بعد؛ صلاحیت‌های شخصی، صلاحیت‌های تخصصی حرفه‌ای (مؤلفه‌های؛ دانش، بینش و مهارت) و صلاحیت‌های اخلاقی اعتقادی (مؤلفه‌های؛ وجدان‌کاری، توسعه توانمندی، اعتدال اجتماعی، روابط اجتماعی، انضباط اداری و ایمان درونی) طبقه‌بندی نمود. چارچوب ابعاد و مؤلفه‌های مذکور به وسیله گویه مصداقی نشانگر، تکمیل شده است. مقاله ضمن بحث پیرامون چارچوب صلاحیت‌های حرفه‌ای مذکور، پیشنهادهایی را نیز ارائه کرده است.

لقمانی و همکارانش (۱۳۹۴) تحقیقی با عنوان «بررسی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلم» انجام دادند. هدف اساسی پژوهش، بررسی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلم می‌باشد. برای این امر، از روش تحقیق تجزیه و تحلیل کتابخانه‌ای و مروری استفاده شده است. در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر استقرار نظام سنجش صلاحیت‌های عمومی،

تخصصی و حرفه‌ای، تعیین ملاک‌های ارزیابی و نظام رتبه‌بندی علمی و تربیتی آموزگاران و تقویت انگیزه‌ی ارتقای شغلی در آنان براساس نظام معیار اسلامی و استقرار نظام پرداخت‌ها براساس تخصص، شایستگی‌ها و عملکرد رقابتی تأکید شده است. بدین معنا که برای ارتقای شأن معلم در نظام اجرایی کشور و توسعه و پیشرفت همه جانبه‌ی جمهوری اسلامی ایران، به خصوص نقش آن در تعلیم و تربیت اسلامی، اقتضا دارد در یک نظام شایسته سالاری، مبتنی بر ارزیابی‌های کاربردی و رقابتی، معلم مورد آزمون واقع شود و متناسب با توانمندی‌های تخصصی و حرفه‌ای و شایستگی‌های فردی و اجتماعی در رتبه‌ای مناسب قرار گیرد. همچنین، اصول تربیت اسلامی (در مواردی نظیر انطباق با نظام معیارهای اسلامی، اولویت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی، خردورزی و اعتدال)، آموزگاران فرهیخته و شایسته و متناسب با تراز اعتقادات اسلامی می‌طلبد.

نصیری و همکارانش (۱۳۹۰)، تحقیقی با عنوان «بررسی صلاحیت حرفه‌ای مدیران از دیدگاه معلمان و مدیران مدارس ابتدایی آموزش و پرورش شهرستان پاکدشت»، انجام دادند. نتایج پژوهش بدین شرح می‌باشد: تأثیر مؤلفه‌های دانش، ارزش‌ها، مهارت‌ها و ویژگی‌های شخصیتی بر صلاحیت حرفه‌ای مدیران از دیدگاه معلمان و مدیران بالاتر از حد انتظار می‌باشد که با ۹۵٪ اطمینان تأیید شد. در مورد تفاوت عوامل مؤثر بر صلاحیت حرفه‌ای مدیران با ۹۵٪ اطمینان، فرض پژوهش تأیید و نشان دهنده این است که بین این عوامل تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین در مورد تفاوت دیدگاه مدیران و معلمان با ۹۵٪ اطمینان می‌توان چنین گفت که بین نظرات این دو گروه تفاوت معناداری وجود دارد و در تمامی مؤلفه‌ها، نظرات مدیران، بیشتر و بالاتر از نظرات معلمان است. لی (۲۰۱۵) در مقاله‌ای با عنوان ارائه الگوی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان مقطع ابتدایی بیان داشتند حجم نمونه ۲۵۰ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبی انتخاب شد. ابزار پژوهش حاضر شامل پرسشنامه

توانایی‌های حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی دسته‌بندی نمودند.

احمدی و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیقی با عنوان "بررسی وضعیت موجود صلاحیت‌های فناورانه دانشجوی معلمان براساس استانداردهای یونسکو" در هر مولفه‌ی سواد رفتاری، تعمیق دانش و خلق دانش در سطح متوسط به پایین قرار دارند.

مقدسی و همکارانش (۱۳۹۵) در تحقیقی با عنوان "بررسی دیدگاه معلمان در خصوص وضعیت صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان ابتدایی شهر تهران" را بررسی کردند و نشان داده است صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان در شرایط خوبی بالاتر از حد متوسط می‌باشد.

موسوی و همکارانش (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان "صلاحیت بین فرهنگی، ضرورتی ناشناخته در آموزش علوم پزشکی" را بررسی کردند و نشان داده است که با توجه به این که متغیرهای فرهنگی در کشور ما متأثر از عوامل گوناگونی است ضروری است که این پدیده در شرایط فرهنگی ما بررسی شود و در خصوص راهکارهای آموزشی و سنجش آن در اساتید و مربیان و دانشجویان برنامه‌ریزی جامعی صورت گیرد.

اولس (۲۰۰۵) در مقاله‌ای با عنوان یادگیری برای تدریس در جامعه دانش که بانک جهانی انجام داد صلاحیت‌های تدریس را به چهار حیطه تقسیم می‌کند که عبارتند از: ۱- آماده شدن برای تدریس. ۲- تدارک محیط مناسب یادگیری. ۳- تدریس برای یادگیری. ۴- حرفه‌ای شدن.

مبانی نظری تحقیق

برچی، کونزلی و لیمن^۱ (۲۰۱۳) که در مطالعه خود با نمایش دو مدل، اولین مدل برای برنامه‌ریزی درسی، توسعه پایدار، صلاحیت و آموزش معلمان و مدل دوم درباره یادگیری برای آینده: صلاحیت در آموزش برای توسعه پایدار، نشان دادند که اگر کشورها خواستار اجرای آموزش

محقق ساخته بود که پس از بررسی متون و پیشینه پژوهش در ۹ مؤلفه اصلی و ۷۰ زیر مؤلفه تدوین گردید. پس از انجام تحلیل عامل مولفه‌های اصلی به ۱۴ عامل تقسیم شد که براساس محتوای گویه‌ها نامگذاری انجام شد.

چونگ (۲۰۱۱) در طراحی مدل ارزشیابی عملکرد معلمان ابتدایی مؤلفه‌های صلاحیت‌های معلمان را شامل این موارد می‌داند. عملکرد حرفه‌ای، رفتار شغلی، رفتار اخلاقی و شاخص‌های عملکردی که شامل: علاقه‌مندی به تعلیم و تربیت، آگاهی از فنون اداره کلاس، شناخت تفاوت‌های فردی و داشتن روحیه همکاری با مدرسه.

هونگ و همکاران (۲۰۰۸) ناهماهنگی بین صلاحیت‌های تربیت معلم پیش از خدمت و صلاحیت‌های مورد نیاز تدریس معلمان ضمن خدمت را بررسی کرد. با استفاده از تحلیل عاملی، صلاحیت‌های معلمان در شش دسته اصلی توانایی فکری، سیستم ارزش‌ها، مهارت‌های بین فردی، توانایی مدیریت توانایی‌های حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی دسته‌بندی شد. نتایج پژوهش تفاوت قابل ملاحظه‌ای بین نظر معلمان در مورد صلاحیت‌های تربیت پیش از خدمت معلمان و نیازمندی‌های شغلی معلمان در حال خدمت نشان داد. بیشترین تفاوت در صلاحیت‌های مدیریت خطرپذیری، تفکر پیش کنشی و تفکر منطقی بود که در طول دوره تربیت معلم به اندازه کافی و مورد نیاز حرفه معلمی توسعه داده نشده است.

هونگ و همکارانش (۲۰۰۸) در پژوهشی، به منظور ارائه چارچوب مناسب صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان دوره آموزش عمومی، «ناماهنگی بین صلاحیت‌های تربیت معلم پیش از خدمت و صلاحیت‌های مورد نیاز تدریس معلمان ضمن خدمت» را بررسی کردند و صلاحیت‌های معلمان در دست اصلی توانایی فکری، سیستم ارزش‌ها، مهارت‌های بین فردی، توانایی مدیریت،

شامل چهار حوزه طراحی و آمادگی، محیط کلاس درس، آموزش و مسئولیت‌های حرفه‌ای می‌باشد (تلخابی، ۱۳۹۵).

مدل ارزیابی معلمان مارزانو به عنوان اولین همبستگی استراتژی‌های آموزشی با موفقیت دانش‌آموزان به حساب می‌آید. به گفته بین‌الملل علوم یادگیری، این مدل پایه مطالعات تجربی کنترلی است که ارتباط مستقیم علت و معلولی بین عناصر مدل و نتایج دانش‌آموز ایجاد می‌نماید. مدل مارزانو در چهار حوزه رفتارها و استراتژی‌های آموزشی، برنامه‌ریزی و آماده‌سازی، انعکاس تدریس و حرفه‌گرایی سازمان‌دهی شده است. مدل مارزانو ابزارهای محاسباتی تراکمی برای نمره‌گذاری ارزیابی معلمان ارائه می‌دهد که داده دانش‌آموزی ارزش افزوده و سایر مؤلفه‌هایی چون مشاهدات و بررسی‌های دانش‌آموزان می‌سجد (تلخابی، ۱۳۹۵).

به اعتقاد وایلز و همکاران، نظارت و راهنمایی آموزشی یک برنامه طراحی شده جامع و کاملاً سازمان یافته برای اصلاح و ارتقاء کلیه جنبه‌ها و ابعاد وضع آموزش است. بر مبنای مدل وایلز و باندی شش کارکرد مهم نقش معلم راهنما عبارتند از: به‌سازی و آموزش، رشد حرفه‌ای، روابط انسانی، ارزشیابی، امور اداری و برنامه‌ریزی درسی آزمون گردیده و یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات و مقایسه نظرات مدیران و معلمان نشان می‌دهد که بین دیدگاه مدیران و معلمان در زمینه عملکرد معلمان راهنما تفاوت معناداری وجود دارد (جوادی‌پور، ۱۳۸۸).

هم‌چنین، هانتلی^۳ (۲۰۰۸) صلاحیت‌های معلمان را در سه حوزه دانش حرفه‌ای، عمل حرفه‌ای و تعهد حرفه‌ای بخش‌بندی کرده است دانش حرفه‌ای، دانش مربوط به محتوا، شناخت دانش‌آموز و آگاهی از تدریس و عمل یادگیری است عمل حرفه‌ای از طراحی یادگیری، ایجاد محیط یادگیری و سنجش و ارزشیابی شکل گرفته است و تعهد حرفه‌ای نیز در برگیرنده یادگیری حرفه‌ای، مشارکت، رهبری، ارزش‌ها، ارتباطات و اخلاقیات است.

صلاحیت حرفه‌ای: صلاحیت‌های حرفه‌ای، مجموعه شناخت، گرایش و مهارت‌هایی است که معلم با کسب آنها

بهبتر از طریق معلمان و نظام آموزش و پرورش هستند، باید بر صلاحیت‌های حرفه‌ای خاص معلمان تمرکز داشته باشند.

دارلینگ هاموند و برنسفورد^۲ (۲۰۰۵) چارچوبی برای درک تدریس و یادگیری ارائه کردند طبق این چارچوب معلمان برای تدریس به سه نوع دانش نیاز دارند که عبارتند از:

- ۱- دانش فراگیران: چگونگی یادگیری و توسعه آنها در بافت اجتماعی و نحوه توسعه زبان
- ۲- دانش محتوا: درک محتوا و اهداف برنامه درسی شامل موضوع و مهارت‌های مورد نیاز فراگیران، رشته‌های مختلف و اهداف اجتماعی و آموزشی
- ۳- دانش و مهارت تدریس: توانایی آموزش محتوا، در نظر گرفتن تفاوت‌های فردی در تدریس، ارزیابی و نحوه اداره کلاس

استانداردهای حرفه‌ای معلمان کویینزلند که به همت دانشکده معلمان کویینزلند در سال ۲۰۰۲ ارائه شده، خلاصه‌ای از قابلیت‌هایی است که معلمان برای آموزش کیفی و حمایت از یادگیری دانش‌آموزان باید دارا باشند این ده استاندارد در سه بخش اصلی و به هم پیوسته شامل تدریس و یادگیری، ارتباطات حرفه‌ای و رشد حرفه‌ای دسته‌بندی شده‌اند. هر استاندارد در برگیرنده مجموعه‌ای از دانش، عملکرد و ارزش‌هاست (تلخابی، ۱۳۹۵).

بر طبق مدل شارلوت-دنیلسون، دو هدف برای ارزیابی معلمان وجود دارد: تضمین کیفیت و توسعه حرفه‌ای. چارچوب دنیلسون برای تدریس به دنبال معیار عینی خاصی است که رفتارهای تدریس در ارزیابی‌ها را توصیف می‌کند. هدف این است که ذهنیت ناشی از تفاوت‌های میان ارزیابان را به حداقل برساند. چارچوب دنیلسون در تلاش است که شواهد تدریس موثر، همکاری بین معلمان و ارزیابان و پژوهش حرفه‌ای خود هدایت شده را اندازه‌گیری نماید. در این مدل داده نمرات آزمون دانش‌آموزان یک شاخص نیست، اما می‌تواند به عنوان شواهد یا ابزاری از شاخص‌های مناسب مورد استفاده قرار گیرد. چارچوب مدل دنیلسون

توصیفی و به لحاظ روش پیمایشی است. جامعه آماری شامل همه آموزگاران شاغل در سال تحصیلی ۹۷-۹۶ در استان اصفهان می‌باشد که به پنج قسمت تقسیم گردید و از بین آنها به صورت قرعه‌کشی دو قسمت شامل قسمت مرکزی و قسمت شمالی انتخاب شدند که از هر کدام ده مدرسه ابتدایی انتخاب کردیم که افراد نمونه به صورت مساوی از بین آموزگاران این مدارس انتخاب شدند. حجم نمونه با استفاده از فرمول تعیین حجم نمونه کوکران ۳۴۵ نفر برآورد شد. نمونه‌ها نیز به روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب گردیدند. ابتدا صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان براساس بررسی ادبیات و پیشینه تحقیق شناسایی و تعیین شدند. حدوداً ۹۰ شاخص براساس مدل هانتلی شناسایی و در قالب پرسشنامه در اختیار خبرگان قرار گرفت. بعد از بررسی روایی صوری و محتوایی با استفاده از نظر کارشناسان مولفه‌ها و شاخص‌های هر مولفه تعیین شدند. پرسشنامه نهایی شامل سه متغیر (مولفه اصلی مدل) و ۸۰ گویه براساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت و مبتنی بر این مدل نهایی تدوین گردید. ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۸۴۲ بدست آمد که بیانگر هماهنگی درونی گویه‌ها و تأیید پایایی پرسشنامه بود. جهت بررسی برازش مدل از روش حداقل مربعات جزئی با استفاده از نرم‌افزار PLS استفاده شد.

می‌تواند به پرورش جسمی، عقلی، عاطفی، اجتماعی و معنوی فراگیران اقدام نماید (ملکی، ۱۳۸۸).

هانتلی (۲۰۰۸) قابلیت‌های معلمان را در سه زمینه دانش حرفه‌ای، عمل حرفه‌ای و تعهد حرفه‌ای دسته‌بندی کرده است. که در این تحقیق از این سه بعد استفاده می‌شود: **دانش حرفه‌ای:** شامل دانش محتوا، شناخت دانش‌آموز و آگاهی از تدریس و یادگیری است (هانتلی، ۲۰۰۸).

عملکرد حرفه‌ای: آگاهی از موضوع تدریس و نحوه تدریس آن، مدیریت بر یادگیری دانش‌آموزان، ارزیابی منظم پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و اتخاذ تدابیر لازم، تعهد در برابر توسعه‌ی حرفه‌ای خود و ارائه‌ی سطح بالای رفتار حرفه‌ای، ارزش‌ها، ارتباطات و اخلاقیات را شامل می‌شود (حاتمی، ۱۳۸۳).

تعهد حرفه‌ای: یادگیری حرفه‌ای، مشارکت، رهبری، ارزش‌ها، ارتباطات و اخلاقیات را شامل می‌شود (هانتلی، ۲۰۰۸).

سانتوز تعهد حرفه‌ای را احساس هویت و وابستگی نسبت به یک شغل و حرفه خاص می‌داند و بر تمایل و علاقه به کار در یک حرفه به عنوان تعهد حرفه‌ای تأکید می‌کند (santors, 1998).

روش تحقیق

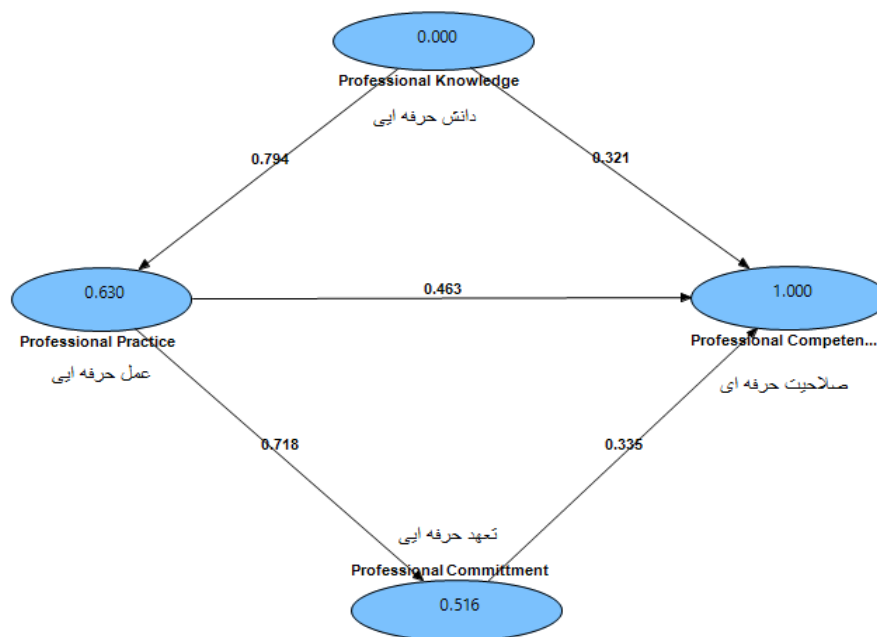
تحقیق حاضر براساس هدف کاربردی، به لحاظ ماهیت

یافته‌های تحقیق

جدول ۱- توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری بر حسب ویژگی‌های جمعیت شناختی

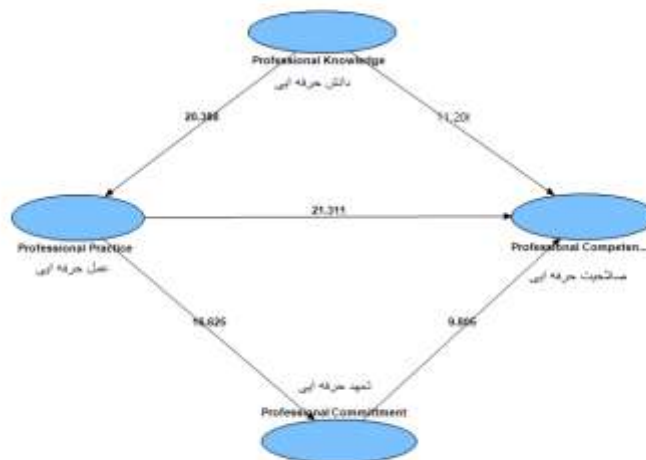
ویژگی‌ها	گروه / طبقات	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۲۴	۳۶
	زن	۲۲۱	۶۴
	جمع کل	۳۴۵	۱۰۰
سن	۲۰ تا ۳۰ سال	۲۶	۸
	۳۱ تا ۴۰ سال	۸۵	۲۵
	۴۱ تا ۵۰ سال	۱۹۳	۵۵
	بالای ۵۰ سال	۴۱	۱۲
	فوق‌دیپلم	۱۳۴	۳۹

۴۵	۱۵۶	لیسانس	تحصیلات
۱۴	۵۰	فوق لیسانس	
۲	۵	بدون پاسخ	
۳	۱۰	زیر ۵ سال	سابقه خدمت
۹	۳۲	۵ تا ۱۰ سال	
۲۳	۸۰	۱۱ تا ۱۵ سال	
۲۵	۸۵	۱۶ تا ۲۰ سال	
۴۰	۱۳۸	بالای ۲۰ سال	
۱۰۰	۳۴۵	آموزگار	پست سازمانی
۱۰۰	۳۴۵	جمع کل	

نمودار ۱- بارهای عاملی بین متغیرهای پنهان مدل ساختاری

نمودار ۲- مقادیر t معناداری مربوط به مدل ساختاری

جدول ۲- بارهای عاملی و مقادیر t معناداری مربوط به مدل ساختاری

ردیف	مولفه‌های صلاحیت حرفه‌ای	بار عاملی (ضریب مسیر)	آماره t
۱	Professional Knowledge دانش حرفه‌ای	۰/۳۲۱	۱۱/۲۱
۲	Professional Practice عمل حرفه‌ای	۰/۴۶۳	۲۱/۳۱
۳	Professional Commitment تعهد حرفه‌ای	۰/۳۳۵	**۹/۸۰

بیشترین نقش را در صلاحیت حرفه‌ای آموزگاران دارد. تعهد حرفه‌ای با بار عاملی ۰/۳۳۵ در جایگاه دوم اهمیت قرار دارد و دانش حرفه‌ای با بار عاملی ۰/۳۲۱ در جایگاه سوم اهمیت قرار گرفته است.

براساس اطلاعات جدول (۱)، در مدل ساختاری، بارهای عاملی (ضرایب مسیر) مربوط به مولفه‌های با بارهای عاملی با مقادیر t بالای ۲/۵۷ در سطح خطای $\alpha=0/01$ ، معنی‌داری می‌باشند. بارهای عاملی و مقادیر t معناداری نشان می‌دهد که عمل حرفه‌ای با بار ۰/۴۶۳

جدول ۳- شاخص‌های ارزیابی برازش مدل

GOF	R ²	Cronbachs Alpha	Communality	CR	Q ²	AVE	مولفه‌ها
۰/۴۸	-	۰/۹۰۹	۰/۳۵۰	۰/۹۱۹	۰/۳۵۰	۰/۳۵۰	دانش حرفه‌ای
	۰/۶۳۰	۰/۹۳۲	۰/۳۳۰	۰/۹۳۹	۰/۳۳۰	۰/۳۳۰	عمل حرفه‌ای
	۰/۵۱۶	۰/۹۲۱	۰/۳۵۱	۰/۹۲۹	۰/۳۵۱	۰/۳۵۱	تعهد حرفه‌ای
	۱/۰۰	۰/۹۶۳	۰/۲۶۹	۰/۹۶۵	۰/۲۶۷	۰/۲۶۹	صلاحیت حرفه‌ای
	۰/۷۱۵	۰/۹۳۱	۰/۳۲۵	۰/۹۳۸	۰/۳۲۵	۰/۳۲۵	متوسط معیار

معنی دار بودند و با توجه به این که میانگین شاخص ضریب تعیین ($R^2=0/71$)، از $0/67$ بیشتر است، چنین استنباط می‌شود که مدل ساختاری از برازش مناسب برخوردار بوده ولی براساس شاخص Q^2 که مقدار متوسط آن ($0/32$) از $0/35$ کمتر است، قدرت پیش‌بینی مدل در حد مطلوب نمی‌باشد و سه ارزیابی برازش کلی مدل؛ براساس معیار نیکویی برازش (GOF) مقدار محاسبه شده برای این شاخص برابر با $0/48$ بدست آمد که از $0/35$ بیشتر است، لذا چنین استنباط می‌شود که مدل کلی از برازش مناسب برخوردار می‌باشد. در ادامه به بررسی بیشتر روابط بین شاخص‌ها و مولفه‌های صلاحیت حرفه‌ای آموزگاران پرداخته شده است.

براساس اطلاعات جداول و نمودارهای فوق برازش مدل در سه سطح مورد ارزیابی قرار گرفت: $0/1$ ارزیابی برازش بخش مدل‌های اندازه‌گیری؛ براساس متوسط شاخص پایایی ترکیبی ($CR=0/94$) و متوسط ضرایب آلفای کرونیخ ($0/93$) که از $0/70$ بیشتر می‌باشند، مدل از پایایی همگرا برخوردار بوده و با توجه به این که ($AVE > CR$)، روایی همگرا نیز برقرار می‌باشد. بر این اساس و با توجه به مقادیر معناداری t در جدول (۲) که همگی در سطح $\alpha=0/01$ معنی دار بودند، می‌توان نتیجه گرفت که مدل‌های اندازه‌گیری از برازش مناسب برخوردارند. ۲. ارزیابی برازش بخش ساختاری مدل؛ براساس مقادیر معناداری t در جدول (۲) که همگی در سطح $\alpha=0/01$

جدول ۴- بارهای عاملی و مقادیر t معناداری مربوط به روابط بین شاخص‌های دانش حرفه‌ای با صلاحیت حرفه‌ای

ردیف	شاخص	بارعاملی	آماره t
۱	توسعه تدریس حرفه‌ای	۰/۶۹	**۱۰/۴۹
۲	آگاهی از چگونگی تولید و سازماندهی دانش موضوعی	۰/۶۸	**۱۳/۲۳
۳	برخورداری از علوم و فنون فرآیند یاددهی و یادگیری	۰/۶۸	**۱۱/۶۱
۴	دانش و مهارت‌های تحقیق و اطلاع از پژوهش‌های اخیر درباره تدریس	۰/۶۶	**۱۱/۷۴
۵	داشتن دانش موضوعی و مهارت	۰/۶۶	**۱۱/۹۵
۶	اطلاع از برنامه درسی دانش‌آموزان	۰/۶۵	**۱۱/۵۳
۷	داشتن دانش از رسانه‌ها و تکنولوژی	۰/۶۴	**۹/۵۵
۸	میزان آگاهی معلمان از روش‌های نوین تدریس	۰/۵۹	**۷/۴۳
۹	میزان آگاهی معلمان از مهارت‌های حرفه‌ای	۰/۵۷	**۷/۸۵
۱۰	میزان آگاهی معلمان در اجرای طراحی آموزشی	۰/۵۲	**۶/۳۱
۱۱	داشتن قدرت انتقال اطلاعات به فراگیران	۰/۵۱	**۶/۵۵
۱۲	میزان آگاهی معلمان از تکنولوژی آموزشی	۰/۴۸	**۴/۶۴
۱۳	اطلاعات نسبت به چگونگی رشد دانش‌آموزان	۰/۴۵	**۶/۵۶
۱۴	آگاهی از تدریس و یادگیری	۰/۴۴	**۴/۸۰
۱۵	داشتن مهارت عمومی مانند توانایی هدایت بحث‌های گروهی	۰/۴۴	**۴/۵۰
۱۶	میزان آگاهی معلمان در اجرای ارزشیابی	۰/۴۳	**۴/۵۳
۱۷	شناخت اصول تعلیم و تربیت	۰/۴۱	**۳/۸۶
۱۸	اطلاعات نسبت به موضوعات درسی مورد تدریس	۰/۴۱	**۱۴/۲۸

۱۹	دانش و مهارت استفاده از فناوری در فرایند یادگیری خود	۰/۳۳	**۲/۸۱
۲۰	اطلاعات نسبت به توانایی‌ها، ارزش‌ها و علائق دانش‌آموزان	۰/۳۱	**۲/۹۰
۲۱	دانش محتوا	۰/۱۹	۱/۷۳
۲۲	دانش تخصصی	۰/۱۹	۱/۵۴
۲۳	شناخت دانش‌آموز	۰/۱۴	۱/۲۸

جدول (۳) بارهای عاملی مربوط به رابطه بین شاخص‌های دانش حرفه‌ای و صلاحیت حرفه‌ای آموزگاران را به ترتیب نزولی (بیشتر به کمتر) نشان می‌دهد. بر این اساس شاخص "توسعه تدریس حرفه‌ای" با بار عاملی ۰/۶۹ در جایگاه اول اهمیت و شاخص‌های "آگاهی از چگونگی تولید و سازماندهی دانش موضوعی" و "برخورداری از علوم و فنون فرآیند یاددهی و یادگیری" با بار عاملی ۰/۶۸ در مراتب بعدی قرار گرفته‌اند. شاخص‌های "دانش محتوا" و "دانش تخصصی" با بارهای عاملی ۰/۱۹ و "شناخت دانش‌آموز" با بار عاملی ۰/۱۴ در جایگاه‌های آخر قرار گرفته‌اند.

جدول ۵- بارهای عاملی و مقادیر t معناداری مربوط به رابطه بین شاخص‌های عمل حرفه‌ای با صلاحیت حرفه‌ای

ردیف	شاخص‌ها	بار عاملی	آماره t
۱	توانایی بازتاب اطلاعات و تجارب	۰/۷۰	**۱۲/۳۵
۲	توانایی در تحلیل مطالب و مهارت توسعه این توانایی در دانش‌آموزان	۰/۶۷	**۱۰/۷۷
۳	استفاده از روش‌های تدریس در زمینه متغیر محیطی	۰/۶۶	**۱۰/۰۲
۴	طراحی یادگیری	۰/۶۵	**۹/۵۴
۵	مهارت در پرورش خلاقیت و حل مسأله دانش‌آموزان	۰/۶۲	**۹/۵۲
۶	توانایی خلق روش‌های جدید و نوآوری در روش‌های آموزشی	۰/۶۱	**۸/۵۸
۷	توانایی برقراری ارتباط شفاهی و کتبی با مردم	۰/۶۱	**۷/۴۰
۸	توانایی ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان	۰/۵۹	**۸/۳۳
۹	مهارت در عرضه کردن، گوش دادن به اظهارنظرهای دانش‌آموزان، برقراری ارتباط با دانش‌آموزان	۰/۵۸	**۸/۳۴
۱۰	تبادل آراء و عقاید با همکاران	۰/۵۸	**۷/۰۱
۱۱	توانایی خلق، انتخاب، ارزیابی و استفاده از منابع مدرسه و جامعه	۰/۵۷	**۶/۴۱
۱۲	تسلط نسبت به دانش و مهارت‌های چندگانه ارزشیابی	۰/۵۶	**۶/۲۶
۱۳	توانایی استفاده بهینه از زمان	۰/۵۶	**۷/۰۳
۱۴	توانایی در پرورش، شکوفایی، کارآمدی و سازماندهی شخصیت و مسئولیت شهروندی دانش‌آموزان	۰/۵۶	**۱۰/۷۰
۱۵	اداره کردن مؤثر گروه‌ها	۰/۵۶	**۶/۸۳
۱۶	تطبیق دادن و ابتکار داشتن در تمرین‌های عملی	۰/۵۶	**۷/۴۰
۱۷	ایجاد محیط یادگیری	۰/۵۴	**۷/۳۱
۱۸	مهارت در استفاده از روش‌های تدریس مناسب با موضوع درس	۰/۵۴	**۶/۳۴
۱۹	توانایی برنامه‌ریزی و سازماندهی درس	۰/۵۴	**۷/۹۴
۲۰	توانایی برقراری ارتباط با همکاران و تشریک مساعی با آنان و درگیر شدن در یادگیری مادام‌العمر	۰/۵۴	**۷/۴۱

۲۱	مهارت در استفاده از دانش، توانایی‌ها و علائق دانش‌آموزان در کلاس	۰/۵۲	**۵/۴۵
۲۲	برخوردری از توانایی تفکر عقلانی و قدرت استدلال	۰/۵۲	**۶/۳۹
۲۳	توانایی مدیریت کلاس	۰/۵	**۵/۲۷
۲۴	توانایی درگیر نمودن دانش‌آموزان برای کمک به تدریس و یادگیری مادام‌العمر	۰/۵	**۵/۸۶
۲۵	استفاده از تکنولوژی جدید	۰/۵	**۶/۲۵۸
۲۶	ارزشیابی یادگیری	۰/۴۸	**۵/۶۰
۲۷	ارائه بازخوردهای منظم به دانش‌آموزان و والدین و هدایت پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان	۰/۴۸	**۴/۹۹
۲۸	توانایی تحلیل، ارزیابی و بازتابی فعالیت‌های خود و تقویت اثربخشی آن	۰/۴۷	**۵/۰۰
۲۹	توانایی درک و فهم، تجزیه و تحلیل و ارزیابی تعداد زیادی از منابع علمی	۰/۴۷	**۴/۵۴
۳۰	مهارت روزآمدسازی دانش و توانایی تطبیق، قضاوت دانش خود با یافته‌ها، عقاید و تئوری‌های جدید	۰/۴۲	**۴/۰۰
۳۱	تسلط بر الگوهای چندگانه یاددهی - یادگیری	۰/۴۱	**۳/۷۱
۳۲	داشتن طرح درس	۰/۲۹	**۲/۵۵

دانش‌آموزان "با بار عاملی ۰/۶۷" و "استفاده از روش‌های تدریس در زمینه متغیر محیطی" با بار عاملی ۰/۶۷ در مراتب بعدی قرار گرفته‌اند. شاخص‌های "تسلط بر الگوهای چندگانه یاددهی - یادگیری" با بارهای عاملی ۰/۴۱ و "داشتن طرح درس" با بار عاملی ۰/۲۹ در جایگاه‌های آخر قرار گرفته‌اند.

جدول (۴) بارهای عاملی مربوط به رابطه بین شاخص‌های عمل حرفه‌ای و صلاحیت حرفه‌ای آموزگاران را به ترتیب نزولی (بیشتر به کمتر) نشان می‌دهد. بر این اساس شاخص "توانایی بازتاب اطلاعات و تجارب" با بار عاملی ۰/۷۰ در جایگاه اول اهمیت و شاخص‌های "توانایی در تحلیل مطالب و مهارت توسعه این توانایی در

جدول ۶- بارهای عاملی و مقادیر t معناداری مربوط به رابطه بین شاخص‌های تعهد حرفه‌ای با صلاحیت حرفه‌ای

ردیف	شاخص‌ها	بارعاملی	آماره t
۱	اخلاقیات	۰/۷۴	**۶/۲۸
۲	ارتباطات	۰/۷۳	**۹/۵۳
۳	صلاحیت رفتاری	۰/۷۲	**۷/۳۳
۴	ارزش‌ها	۰/۷۰	**۷/۶۰
۵	یادگیری حرفه‌ای	۰/۶۸	**۱۱/۰۰
۶	مشارکت	۰/۶۸	**۸/۴۲
۷	رهبری	۰/۶۸	**۷/۷۸
۸	شناختن نیازهای فردی دانش‌آموزان	۰/۶۴	**۶/۶۴
۹	اعتماد به نفس در توانایی خود در اجرای وظایف	۰/۶۳	**۵/۶۵
۱۰	پایبندی به نظام ارزش‌های مشترک در جهت تاثیرگذاری مثبت بر شناخت و پرورش اخلاقی فراگیران	۰/۶۳	**۸/۱۳
۱۱	میزان تعهد به یادگیری دانش‌آموزان	۰/۶۲	**۵/۳۴
۱۲	رعایت احترام به برابری فردی دانش‌آموزان	۰/۶۲	**۴/۵۲

۱۳	شرکت موثر در دوره‌های باز آموزی	۰/۵۶	**۵/۵۵
۱۴	تقویت حس کنجکاوی، بردباری، صداقت و نیکویی به دانش‌آموزان	۰/۵۵	**۶/۱۴
۱۵	ارتقاء دانش و مهارت حرفه‌ای خود به طرق مختلف مانند خودآموزی	۰/۵۵	**۳/۹۰
۱۶	عشق و علاقه به دانش‌آموزان و تدریس	۰/۵۴	**۳/۳۲
۱۷	درک تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان در تدریس با عدالت و تساوی	۰/۵۳	**۴/۶۹
۱۸	مستندسازی و نشر دانش و تجارب حرفه‌ای خود با دیگران	۰/۵۳	**۵/۶۹
۱۹	برخورداری از روحیه شوخ طبعی، نشاط و انعطاف‌پذیری	۰/۵۲	**۵/۸۹
۲۰	تعهد ارزش‌ها و قوانین جامعه	۰/۴۹	**۳/۵۳
۲۱	مسئولیت‌پذیری	۰/۴۹	**۲/۷۹
۲۲	آگاهی از چگونگی تأثیر نیروهای سیاسی، تاریخی بر زندگی مردمی	۰/۴۹	**۷/۰۵
۲۳	انتقادپذیری	۰/۴۷	**۴/۱۰
۲۴	داشتن مجموعه‌ای از صفات و رفتارهای اخلاقی و نمونه بودن	۰/۴۷	**۲/۷۸
۲۵	خلاقیت در نحوه تدریس	۰/۳۳	**۲/۷۱

دانش‌آموز "با بار عاملی ۰/۲۱ معنادار نیست و بارهای عاملی (ضرایب مسیر) مربوط به سایر شاخص‌های دانش حرفه‌ای معنادار می‌باشند. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که به جز شاخص "شناخت دانش‌آموز"، سایر شاخص‌های مورد بررسی به عنوان صلاحیت حرفه‌ای معلمان مورد تأیید قرار گرفته‌اند. لذا چنین استنباط می‌شود که مؤلفه دانش حرفه‌ای مدل صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران از اعتبار بالایی برخوردار است.

نصیری و همکارانش (۱۳۹۰)، در تحقیقی با عنوان «بررسی صلاحیت حرفه‌ای مدیران از دیدگاه معلمان و مدیران مدارس ابتدایی آموزش و پرورش شهرستان پاکدشت»، به این نتیجه رسیدند که مؤلفه‌های دانش، ارزش‌ها، مهارت‌ها و ویژگی‌های شخصیتی از فاکتورهای مهم در صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان است. دانش یکی از مؤلفه‌های مورد بررسی در تحقیق ایشان است که با مؤلفه دانش حرفه‌ای مورد بررسی در فرضیه اول تحقیق حاضر همسان است. بنابراین می‌توان گفت نتیجه فرضیه اول تحقیق حاضر با نتیجه تحقیق نصیری و همکارانش (۱۳۹۰)، لی (۲۰۱۵)، چونگ (۲۰۱۱) و لوالس (۲۰۰۵) تقریباً همسو است. هم‌چنین با توجه به این که مؤلفه‌های مورد بررسی در این تحقیق از مدل هانتلی اقتباس

جدول (۵) بارهای عاملی مربوط به رابطه بین شاخص‌های تعهد حرفه‌ای و صلاحیت حرفه‌ای آموزگاران را به ترتیب نزولی (بیشتر به کمتر) نشان می‌دهد. بر این اساس شاخص "اخلاقیات" با بار عاملی ۰/۷۴ در جایگاه اول اهمیت و شاخص‌های "ارتباطات" با بار عاملی ۰/۷۳ و "صلاحیت رفتاری" با بار عاملی ۰/۷۲ در مراتب بعدی قرار گرفته‌اند. شاخص‌های "انتقادپذیری" و "داشتن مجموعه‌ای از صفات و رفتارهای اخلاقی و نمونه بودن" با بار عاملی ۰/۴۷ و شاخص "خلاقیت در نحوه تدریس" با بار عاملی ۰/۳۳ در جایگاه‌های آخر قرار گرفته‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

در فرضیه‌ی "دانش حرفه‌ای به عنوان یکی از مؤلفه‌های صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران استان اصفهان از اعتبار بالایی برخوردار است."

بارهای عاملی شاخص‌های دانش حرفه‌ای با مؤلفه دانش حرفه‌ای و صلاحیت حرفه‌ای مورد آزمون قرار گرفت، که نتایج نشان داد از بین شاخص‌های مؤلفه دانش حرفه‌ای که ۲۳ شاخص شناسایی و بررسی شد، تنها شاخص "شناخت

شده است لذا می توان گفت که نتیجه این فرضیه با نتیجه تحقیقات هانتلی (۲۰۰۸) همسو است.

در فرضیه‌ی "عمل حرفه‌ای به عنوان یکی از مؤلفه‌های صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران استان اصفهان از اعتبار بالایی برخوردار است."

بارهای عاملی شاخص‌های عمل حرفه‌ای با مؤلفه دانش حرفه‌ایی و صلاحیت حرفه‌ایی مورد آزمون قرار گرفت، که نتایج نشان می‌دهد که بارهای عاملی (ضرایب مسیر) مربوط به شاخص‌های مؤلفه عمل حرفه‌ایی که ۳۲ شاخص شناسایی و بررسی شده است معنادار می‌باشند. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که شاخص‌های مورد بررسی به عنوان صلاحیت حرفه‌ایی معلمان مورد تأیید قرار گرفته‌اند. لذا چنین استنباط می‌شود که مؤلفه عمل حرفه‌ایی مدل صلاحیت‌های حرفه‌ایی آموزگاران از اعتبار بالایی برخوردار است.

سبحانی‌نژاد و تژدان (۱۳۹۴)، در تحقیقی با عنوان «تبیین چارچوب صلاحیت‌های حرفه‌ایی مربیان و استادکاران آموزش فنی و حرفه‌ای»، به این نتیجه رسیدند که مهارت حرفه‌ای از صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان است. هر چند در این تحقیق از عمل حرفه‌ای نام برده نشده است اما مهارت حرفه‌ای در واقع همان عمل حرفه‌ای است که معلمان در فرایند آموزش انجام می‌دهند. بنابراین می‌توان گفت نتیجه فرضیه دوم تحقیق حاضر با نتیجه تحقیق سبحانی‌نژاد و تژدان (۱۳۹۴) تقریباً همسو است.

فرزانه و همکارانش (۱۳۹۴) نیز در تحقیق خود از رفتار حرفه‌ای به عنوان یکی از صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان نام برده‌اند. رفتار حرفه‌ای را با عمل حرفه‌ای می‌توان مترادف در نظر گرفت و نتیجه گرفت که نتیجه فرضیه دوم تحقیق حاضر با نتیجه تحقیق فرزانه و همکارانش (۱۳۹۴) همسو است. هم‌چنین با توجه به این که مؤلفه‌های مورد بررسی در این تحقیق از مدل هانتلی اقتباس شده است لذا می‌توان گفت که نتیجه این فرضیه با نتیجه تحقیقات هانتلی (۲۰۰۸) همسو است.

در فرضیه‌ی "تعهد حرفه‌ای به عنوان یکی از مؤلفه‌های صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران استان اصفهان از اعتبار بالایی برخوردار است."

بارهای عاملی شاخص‌های تعهد حرفه‌ای با مؤلفه دانش حرفه‌ای و صلاحیت حرفه‌ای مورد آزمون قرار گرفت، که نتایج نشان می‌دهد که بارهای عاملی (ضرایب مسیر) مربوط به شاخص‌های مؤلفه تعهد حرفه‌ای که ۲۵ شاخص شناسایی و بررسی شده است معنادار می‌باشند. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که شاخص‌های مورد بررسی به عنوان صلاحیت حرفه‌ای معلمان مورد تأیید قرار گرفته‌اند. لذا چنین استنباط می‌شود که مؤلفه تعهد حرفه‌ای مدل صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران از اعتبار بالایی برخوردار است.

نیکنمایی و کریمی (۱۳۸۸)، در تحقیقی با عنوان «صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان آموزش عمومی و ارائه چارچوب ادراکی مناسب»، به این نتیجه رسیدند تعهد چه در بخش تعهد اخلاقی و چه در بخش تعهد آموزشی از مؤلفه‌های مهم در صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان است. همان طور که در فرضیه سوم تحقیق حاضر بررسی شد تعهد حرفه‌ای به عنوان یکی از صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان شناسایی شد و لذا می‌توان گفت که نتیجه تحقیق حاضر با نتایج تحقیق نیکنمایی و کریمی (۱۳۸۸)، مطابقت دارد. اوالس (۲۰۰۵) در مطالعه‌ای با عنوان «یادگیری برای تدریس در جامعه دانش» نیز به این نتیجه رسید که تدارک محیط مناسب یادگیری برای فراگیران شامل ایجاد محیط مملو از انصاف، پذیرش، اعتماد، همکاری و احترام و داشتن انتظارات یادگیری چالش‌برانگیز از صلاحیت‌های تدریس است که می‌توان اعتماد و همکاری و احترام و داشتن انتظارات یادگیری چالش‌برانگیز را با تعهد حرفه‌ای یکسان دانست. بنابراین نتیجه تحقیق ایشان نیز با نتیجه این فرضیه همخوانی و مطابقت دارد. هم‌چنین با توجه به این که مؤلفه‌های مورد بررسی در این تحقیق از مدل هانتلی

اقتباس شده است لذا می‌توان گفت که نتیجه این فرضیه با نتیجه تحقیقات هانتلی (۲۰۰۸) همسو است.

برای برازش مدل صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران از روش حداقل مربعات جزئی استفاده شد که نتایج آن نشان داد مدل کلی تحقیق از برازش مناسب برخوردار است و مدل صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران استان اصفهان از برازش مناسب برخوردار است. همچنین در مدل ساختاری، بارهای عاملی و مقادیر t معناداری نشان می‌دهد که عمل حرفه‌ای با بار $0/463$ بیشترین نقش را در صلاحیت حرفه‌ای آموزگاران دارد. تعهد حرفه‌ای با بار عاملی $0/335$ در جایگاه دوم اهمیت قرار دارد و دانش حرفه‌ای با بار عاملی $0/321$ در جایگاه سوم اهمیت قرار گرفته است. با توجه به این که مدل تحقیق حاضر براساس مدل هانتلی (۲۰۰۸) گرفته شده است. لذا به صورت دقیق نمی‌توان مدل کلی تحقیق را با سایر مدل‌های آزمون شده در تحقیقات دیگر مقایسه کرد. اما به طور کلی می‌توان گفت که مدل پیشنهادی تحقیق در بخش مولفه‌های اصلی تطابق کاملی با مدل هانتلی (۲۰۰۸) دارد. هر چند در بخش زیر شاخص‌های مولفه‌های اصلی تا حدودی با هانتلی (۲۰۰۸) متفاوت است و به این دلیل است که در تحقیق حاضر هدف توسعه مدل هانتلی و بومی‌سازی آن براساس ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و فرهنگی استان اصفهان بوده است. بنابراین می‌توان گفت مدل تحقیق حاضر با مدل هانتلی (۲۰۰۸) همسو است.

پیشنهادهای تحقیق

- پیشنهاد می‌گردد که وزارت آموزش و پرورش برای ارتقای توانایی‌ها و صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان به تدوین استانداردهای حرفه‌ای معلم با استفاده از شاخص‌های مربوط به مؤلفه عمل حرفه‌ای که در این تحقیق به عنوان صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان بررسی و تأیید شده‌اند اقدام نماید.

- همچنین پیشنهاد می‌شود معلمان نسبت به توانایی‌های خود مانند برنامه‌ریزی و سازماندهی درس توانایی مدیریت کلاس، توانایی ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان و توانایی استفاده

بهبهینه از زمان اهمیت ویژه‌ای قائل شوند و در راستای ارتقای آن تلاش کنند.

- به معلمان پیشنهاد می‌شود مهارت‌های خود را در موارد زیر ارتقاء دهند.

- مهارت در استفاده از دانش، توانایی‌ها و علائق دانش‌آموزان در کلاس

- مهارت در استفاده از روش‌های تدریس مناسب با موضوع درس

- توانایی در تحلیل مطالب و مهارت توسعه این توانایی در دانش‌آموزان

- مهارت در پرورش خلاقیت و حل مسئله دانش‌آموزان

- مهارت در روزآمدسازی دانش خود و توانایی تطبیق، قضاوت دانش خود با یافته‌ها

- پیشنهاد می‌گردد که وزارت آموزش و پرورش برای ارتقای توانایی‌ها و صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان به تدوین استانداردهای حرفه‌ای معلم با استفاده از شاخص‌های مربوط به مؤلفه تعهد حرفه‌ای که در این تحقیق به عنوان صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان بررسی و تأیید شده‌اند اقدام نماید.

- همچنین به معلمان پیشنهاد می‌شود تعهد به یادگیری دانش‌آموزان و تعهد به ارزش‌ها و قوانین جامعه را در اولویت‌های مهم حرفه‌ای خود قرار دهند.

- پیشنهاد می‌گردد که در تدوین صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان توجه ویژه‌ای به مؤلفه تعهد حرفه‌ای و شاخص‌های مربوط به آن نسبت به سایر مؤلفه‌های مورد بررسی شود.

- همچنین پیشنهاد می‌شود در تدوین صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان، شاخص‌های مربوط به مؤلفه تعهد حرفه‌ای را در رده دوم اهمیت مورد توجه قرار دهند.

منابع

احمدی و همکارانش (۱۳۹۵). بررسی وضعیت موجود صلاحیت‌های فناورانه دانشجو معلمان براساس استانداردهای یونسکو، پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، شماره ۳۲.

Taiwan, International Journal of Educational Development.

Huntly, H (2003). Teachers' Work: Beginning Teachers' Conceptions Of Competence, Thesis: Central Queensland University.

Avalos, Beatrice (2005). Learning to teach in the knowledge society: The case of Chile, in Juan Manuel Moreno, Learning to teach in the knowledge society, final report World Bank.

Darling-Hammond Linda (2006). constructing 21st-century teacher education, Journal of Teacher Education.

Huntly, Helen (2008). Teachers' Work: Beginning Teachers' Conceptions Of Competence, The Australian Educational Researcher.

Moreno, Juan Manuel (2007). Do the initial and the continuous teachers' professional development sufficiently prepare teachers to understand and cope with the complexities of today and tomorrow's education? Journal of Educational Change.

Santors. s and N.L Emaiou (1195). Commitment of Extension Professionals in Dominican Republic, Journals of Agricultur Education. Volum 35.

Stylianides, Marios & Petros Pashiardis (2007). The future of our schools, International Journal of Educational Management, Vol 21.

حاتمی، حسین (۱۳۸۳). طراحی یک مدل ارزشیابی عملکرد معلمان دوره ابتدایی، پایان نامه دکتری مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.

سبحانی نژاد و تژدان (۱۳۹۴). در تحقیقی با عنوان «تبیین چارچوب صلاحیت‌های حرفه‌ای مربیان و استادکاران آموزش فنی و حرفه‌ای»، مجله مطالعات آموزش و یادگیری، دوره چهارم.

لقمانی شه‌میری، حسینی خلیلی، ساداتی و بامتی طوسی (۱۳۹۴)، تحقیقی با عنوان «بررسی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلم»، مجله مطالعات آموزش و یادگیری، دوره چهارم.

مقدوسی و همکارانش (۱۳۹۵). بررسی دیدگاه معلمان در خصوص وضعیت صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان ابتدایی شهر تهران، فصلنامه‌ی پویا در آموزش علوم تربیتی و مشاوره، شماره ۴.

موسوی و همکارانش (۱۳۹۳). صلاحیت بین فرهنگی، ضرورتی ناشناخته در آموزش علوم پزشکی، پایگاه مرکز اطلاعات ملی جهاد دانشگاهی، شماره ۲.

Hong, J, Jeou-Shyan, H, Chan, L & Lih-Juan C (2008). Competency disparity between pre-service teacher: education and in-service teaching requirements in

یادداشت‌ها

¹Bertschy, Kunzli, Lehmann

²Darling-Hammond, Bransford

^۳Huntly